

ગુજરાત કી કવિયત્રી ને 'રાજા' કો કર દિયા 'નંગા'

એક આવાજ મોર્દી કે ખિલાફ ઉઠી હૈ ઔર ઉનકે જરખારીદ આઈટી સેલ કે ગુલામ ઉસ આવાજ કો દ્વારા મૈદાન મેં ઉત્તર જાતે હૈ। ઇસેફાકન અંગર વહ આવાજ ગુજરાત સે ગુંજિત હો જાએ તો ભક્તો કી હાલત દેખને લાયક હો જાતી હૈ। ગુજરાતી કવિયત્રી પારસુલ ખક્કડ ને અપણી મહજ ચૌદાહ પંક્તિઓ સે વિશ્વ ગુરુ કા સિંહાસન ડાગમગ દિયા હૈ।

સોશલ મીડિયા પર લિખી ગઈ ઉનકી કવિતા પર અટ્ટાઇસ હજાર ગાળિયો ભરે કર્મચારીની આ ચુકે હૈ। યે કર્મચારી કિસને કિયે હોએ ? નિશ્ચિત રૂપ સે અમિત માલવીય કે પઢે ઔર દિમાગ પર તાલા લગાયે ભક્તો સે હી ઇસ આચરણ કો ઉમ્મીદ કી જા સકતી હૈ।

કલ તક પારસુલ કો ગુજરાત મેં સિર્ફ ઉનકે લિખે ભજનો કો બજહ સે હી જાન જાતા થા ! અબ ઉનકી કવિતા કા કર્દ ભાસાઓ મ અનુવાદ હો રહ હૈ। ઉથર ગુજરાત મેં હી મૌત કે આકંક્ષાઓ મેં વેલિસાબ મિલાવત કી ખબર આપને કે બાદ રૂપાણી સાહબ ભી હાકત મેં આ ગાએ। ચાર હજાર કોંવિડ મૌતોને કે સરકારી આંકંક્ષાઓ કે સમાપ્તે એક લાખ 23 હજાર મૃત્યુ પ્રમાણ પત્ર કો નકારાને કે લિએ મુખ્યમંત્રી કો પૂરી ટીમ સામને આ ગઈ હૈ।

સચ સામને આ રહ્યું હૈ। પ્રાયોજિત પ્રચાર સે અલંકૃત મૂર્તિ મેં દરારે દિખને લગી હૈ। રોજ નાને કપડે પહનને વાલે રાજા કી નનતા અવામ કો દિખને લગી હૈ। પારસુલ ખક્કડ કી કવિતા કા હિંદી અનુવાદ હ્યાસ શૈખ ને કિયા હૈ। મુલાહિજા ફરમાઇયે !

એક સાથ સબ મર્દે બાલે 'સબ કુછ ચંગા-ચંગા'

સાહેબ તુમ્હારે રામરાજ મેં શવ-વાહિની ગંગા

ખૂટ્મ હુએ શમશાન તુમ્હારે, ખૂટ્મ કાષ કી બોરી
થકે હમાર કથે સારે, આંખે રહ ગઈ કોરી દર-દર જાકર યમદૂત ખેલે
મૌત કા નાચ બેઢંગા સાહેબ તુમ્હારે રામરાજ મેં શવ-વાહિની ગંગા

નિત લગાતાર જલતી ચિતાએં રાહત માંગે પલભર
નિત લગાતાર ટૂટે ચૂઢ્યાં, કુટ્ટી છાતિ ઘર ઘર
દેખ લપટોને કો ફાફિલ બજાતે વાહ રે 'બિલા-રંગા'

સાહેબ તુમ્હારે રામરાજ મેં શવ-વાહિની ગંગા

સાહેબ તુમ્હારે દિવ્ય વસ્ત્ર, દાદીએ તુમ્હારી જ્યોતિ
કાશ અસલિયત લોગ સમજને, હો તુમ પથ્થ, ના મૌતી
હો હિમ્મત તો આકે બોલો, 'મેરા સાહેબ નંગા'

સાહેબ તુમ્હારે રામરાજ મેં શવ-વાહિની ગંગા

પારસુલ ખક્કડ

લાલ બહાદુર વર્મા : જીવન પ્રવાહ મેં બહતે એક ઇતિહાસકાર કા જાના

શુભનીત કૌણિક-ર્માશંકર સિંહ

પ્રસિદ્ધ ઇતિહાસકાર લાલ બહાદુર વર્મા કા 17 માર્ચ કી સુખર દેહરાદૂન મેં નિધન હો ગયા. લાલ બહાદુર વર્મા યાની જીવન પ્રવાહ મેં બહતું હુા આ એક એક્ટિવિસ્ટ ઇતિહાસકાર. એક રંગકર્મી આ સંસાદક, જો આજીવન દેસ્સિયાનું બનાને ઔનિભાને મેં યકીન કરતા રહા. છાત્રોનું એક ચહેતા અધ્યાપક આ વિશ્વાસી કા અનુવાદક, જો હમ સભી સે ખુદ કો ગંભીરતા સે લેને કા બાર-બાર આગ્રહ કરતા રહા. જો એક બેહતર સમાજ મેં બેહતર ઇંસાન કે લિએ જરૂરી સાંસ્કૃતિક આંદોલન ચલાને કે લિએ જીવન ભર સમર્પિત રહા. ઉન્હોને અપને વ્યક્તિત્વ આ સ્વભાવ કે બારે મેં 'કથન' પત્રિકા કો દિએ એક સાક્ષાત્કાર મેં ઠીક હી કહા થા કિ 'મૈં અકાદમિક આ સહિતિયક હોએ હુએ ભી એક્ટિવિસ્ટ રહા હું, જી ગોરખપુર મેં થા, તબ ભી; જી ઇલાહાબાદ મેં થા, તબ ભી ઓઅ અબ જબકિ દેહરાદૂન મેં રહતા હું તબ ભી. હાલાંકિ અબ મેં બુડા ઔર રિટાયર હો ગયા હું -મૈં એક કામ હેમ્સા કરતા રહા હું.'

દોસ્તી કરના. આજ કી દુનિયા મેં જીવકિ દુર્મિનિયાં બઢાઈ જા રહી હૈ, દોસ્ત બનાના એક તરહ કા એક્ટિવિઝન, એક તરહ કે વિપક્ષ કા નિર્માણ હૈ.'

More in Featured : લિવ-ઇન રિલેશનશિપ કી સામાજિક સ્વીકાર્યતા બઢ રહી, કાનૂન મેં ઇસ પર પ્રતિબંધ નહીં હાઇકોર્ટ અંતરરાષ્ટ્રીય મીડિયા મેં આલોચનાઓનું કા સામાન કર રહી મોર્દી સરકાર લાલાંગી 'ડીડી ઇન્ટરનેશનલ' કેરલ પિનરાઇ વિયન લગાતાર દૂસરી બાર મુખ્યમંત્રી બને, મંત્રિમંડલ મેં 20 મંત્રી શામિલ નેતાઓનું-નોકરશાહોનું કે લિએ વિફલતા સ્વીકાર કરના મુશ્કલ, ક્યોંકિ યે ઇનકે ખૂન મેં હોતા હું= અદાલતાં આઈસીએમઆર ને કોવિડ-19 કે લિએ હોમ ટેસ્ટ કિટ કો મંજૂરી દી, કહા-અત્યધિક ઇસ્તેમાલ ન કરેસરકાર ને વાંટ્સએપ કો નહીં નિજતા નીતિ વાપસ લેને કા નિદશ દિયા અકાદમિક જીવન ઔર બહુઆયામી કૃતિત્વ ગોરખપુર કે સેંટ એંડ્રુસ કોન્ટેન્સ સે સ્નાતક કી પઢાઈ કરસે વાલે લાલ બહાદુર વર્મા ને લખનું વિશ્વવિદ્યાલય સે ઇતિહાસ મેં એમએ (1959) કરને કે બાદ ગોરખપુર વિશ્વવિદ્યાલય સે 'અંગલ-ભારતીય (એંલો-ઇંડિયન) જાતિ કે વિકાસ' વિષય પર પીએચડી કી થી. ઇસકે બાદ ફોર્સ્સ કે સારબોન વિશ્વવિદ્યાલય સે 'ઇતિહાસ લેખન કી સમસ્યાએ' શીર્ષક શોધ પ્રબંધ રખે તરફને ડાંક્ટર્સ કો ઉપયધિ મિલી. જહાં પ્રસિદ્ધ ફાંસીસી દાર્શનિક રેમ આરોં ઉન્કે શોધ-નિર્દેશક રહે. અપને જીવન ઔર ચિંતન મેં રેમો આરોં કે પ્રભાવ કા ઉલ્લેખ કરે હુએ ઉન્હોને

લિખા હૈ કિ 'ઇતિહાસ એક જીવનદ્રષ્ટિ બન સકતા હૈ ઔર ઇતિહાસ કે વિદ્યાર્થી ઔર પ્રાધ્યાપક કો ઉસે ઉત્તરદાયિત્વ સમજકર અય્યાંત ગંભીરતા સે લેના ચાહેદે ઇસકી પ્રેરણ વિશ્વવિદ્યાલય વિચારક ઔર લેખક રેમોન આરોં ને દી. ઉનિને શિષ્યત્વ મેં જો કુછ સીખા ઉસને જીવન કો સાર્થકતા દી હૈ. ઉનકા ત્રણી રહ્યો-જીવન ભર.'

ઇતિહાસકાર લાલ બહાદુર વર્મા ને હિન્દુસ્તાન કે વિદ્યાર્થી ઔર પ્રાધ્યાપક અનુવાદક, જો આજીવન દેસ્સિયાનું બનાને ઔનિભાને મેં યકીન કરતા રહા. છાત્રોનું એક ચહેતા અધ્યાપક આ વિશ્વાસી કા અનુવાદક, જો હમ સભી સે ખુદ કો ગંભીરતા સે લેને કા બાર-બાર આગ્રહ કરતા રહા. જો એક બેહતર સમાજ મેં બેહતર ઇંસાન કે લિએ જરૂરી સાંસ્કૃતિક આંદોલન ચલાને કે લિએ જીવન ભર સમર્પિત રહા. ઉન્હોને અપને વ્યક્તિત્વ આ સ્વભાવ કે બારે મેં 'કથન' પત્રિકા કો દિએ એક સાક્ષાત્કાર મેં ઠીક હી કહા થા કિ 'મૈં અકાદમિક આ સહિતિયક હોએ હુએ ભી એક્ટિવિસ્ટ રહા હું, જી ગોરખપુર મેં થા, તબ ભી; જી ઇલાહાબાદ મેં થા, તબ ભી ઓઅ અબ જબકિ દેહરાદૂન મેં રહતા હું તબ ભી. હાલાંકિ અબ મેં બુડા ઔર રિટાયર હો ગયા હું -મૈં એક કામ હેમ્સા કરતા રહા હું.'

ઇતિહાસકાર લાલ બહાદુર વર્મા ને હિન્દુસ્તાન કે વિદ્યાર્થી ઔર પ્રાધ્યાપક અનુવાદક, જો આજીવ